

Õkva prõlla parema õppe poole

SISE- JA VÄLISHINDAMINE

ET MUUTA LASTEAEDA VÕI KOOLI PAREMAKS, PEAME KÕIGEPEALT OSKAMA SEALSET „SEISU” HINNATA.

RUTH KOIT
ekamikeskuse nõunik

ÕKVA on õppe kvaliteedi parendamise programmi lühendatud nimi. Pikem nimi peidab endas mitut laiahaardelist tegevust, nagu sisehindamissüsteemi arendamist, õpitulemuste välishindamissüsteemi arendamist, seadusloome arendamist. Ehk siis otse öeldes: et muuta lasteaeda või kooli paremaks, peame kõigepealt oskama hinnata ja analüüsida on vaja seda, mis on hästi, ja seda, mis vajaks paremini tegemist.

Mis aitaks kooli või lasteaeda paremaks muuta ja parandada õppe kvaliteeti? Vastus on lihtne: üldine kvaliteedi paranemine. Programmi üldeesmärk on, et õppe kvaliteet paraneks üldharidussüsteemi ja õppeasutuste juhtimise kvaliteedi paranemise, paindlikumale õpitulemuste tagasisidestamise ja seda toetava seadusloome kaudu.

Millest sõltub kvaliteet? Õel-

Fotod: iStockphoto

dakse, et „kala hakkab mädanema peast”. Kooli või lasteaeda peaaegu juhtkond, kes otseselt mõjutab õppijaid, õpetajaid ja õppimist. Juhtimise omakorda on võimalik mõjutada hindamise (nii sisehindamise kui ka õpitulemuste välishindamise) kaudu. Sisehindamine ei ole vaid entusiastide kirm, see on valitud suund. Suund suuremale isolemisele ja isotsustamisele ning vastutamisele. Iga õppeasutus valib endale ise nõuniku, kes on justkui „tark mees taskus”, kelle arvamusele on kaalu, kes oskab ja aitab märgata ja esile tuua õppeasutuse parimaid, häid ja võib-olla ka sootuks unarusse jäänud omadusi. Kui on täpselt teada, mida tehakse hästi ja mida suudetakse teha veel paremini, on suur samm kvaliteedi või „häduse” poole astutud.

VAJADUS KOOLITADA
Toimiva sisehindamise ja õpitule-

muste välishindamise alusel saame tagasisidet kogu haridussüsteemi „tervisest”. Universaalsed, kõigile kättesaadavad kvaliteetsed hindamisinstrumentid (nt eksamid, tasemetööd, rahuloluküsitlused) võimaldavad õppeasutust ühtlaselt hinnata.

Sisehindamise toetamiseks on tarvis koolitada õppeasutuste personali, paremaks üksteisemõistmiseks ka õppeasutuste pidajate esindajaid (nt haridusnõunikke). Üha rohkem on vaja häid nõunikke, kes annaksid lasteaedades ja koolides sisehindamise kohta tagasisidet, siit kasvab välja nõunike koolitamise vajadus. Koolitajate ettevalmistus ja kompetentsus ses vallas on samuti erinev – arusaamade ühtlustamiseks vajaksid nemandki koolitust.

Lapsevanemate, õpilaste ja töötajate arvamuste viidates on hõlpsam tagasisidet anda või iseenda tööd

hinnata veebipõhiste küsimustikega. Õppimise-õpetamise analüüsimiseks on vaja luua ja kättesaadavaks teha abimaterjale, vaja on koostada käsiraamat.

PAI PARIMATELE

Hindamise kõrval on väga oluline tunnustamine – heade ja parimate kogemuste väärtustamine ja levitamine. See annab jaksu jätkata ja tahtmist edasi püüda. Õppeasutuste juhtidele ja pedagoogidele n-õ pai tegemiseks luuakse üleriigilised tunnustusskeemid, mis tõstavad esile häid kogemusi ja väärt tegevusi haridusvallas.

Õpitulemuste välishindamise toetamiseks luuakse elektrooniline ülesandepank ja koolitatakse õpetajaid testülesandeid koostama. Järjest olulisemaks on saanud vajadus korraldada eksameid elektrooniliselt. Peale säästmise annab see võimaluse arvestada rohkem õpilase individuaalsust ja eripära.

Küllap on tuttav olukord, et mõte või idee on hea, aga teostus takerdub. Õppe kvaliteedi parendamiseks ja iga õppija arenguvajaduste toetamiseks on vaja valdkonda reguleerivate seadusaktide omavahelist kooskõlastamist ja vastavusse viimist muutuval ühiskonna nõudmistega. Kui kõik see viie aasta jooksul teoks saaks, oleks sellest eesti haridusele suur tugi.

Kontakt: Liisa Mäemets,
programmijuht, tel: 735 0716,
e-post: liisa.maemets@ekk.edu.ee

Eksam liigub internetti

ÜKS VÕIMALUS

KRISTI MERE
ekamikeskuse peaspetsialist

Mis on e-eksam programmi kontekstis?

See on arvutipõhine testimissüsteem, mis võimaldab teste luua, neid korraldada ja tulemusi analüüsida. Testimissüsteem võib olla eraldi süsteem või osa õpikeskkonnast, kuhu pääseb interneti kaudu. See on üks nimetatud programmi raames arendatava infosüsteemi osa. Infosüsteem toetab ülesannete koostamist, dokumenteerimist ja säilitamist, eksamitööde koostamist, dokumenteerimist ja arhiveerimist. See tähendab ka eksamite tehnilist korraldamist (sh eksamitele registreerimist ja eksamitunnistuste arvestust), eksamite sooritamist ja hindamist e-keskkonnas, eksamitulemuste avalikustamist. Infosüsteem võimaldab säilitada ülesandeid nn ülesannete pangas ning kasutada neid õppetöös ja eksamiteks valmistumisel. Programmi väga oluline osa on ülesannete koostajate koolitamine.

Miks on vaja arendada elektroonilisi eksameid?

Juba praegu on olemas mitu arvutipõhist õpikeskkonda, mida koolides kasutatakse. Kuna eksameid tehakse aga ainult paberil, ei soodusta see e-õppematerjalide kasutamist õppetöös. Võimalus teha eksamit arvutil toetab e-õpet.

Elektrooniline hindamine ja elektroonilised eksamid ei ole midagi uut ega enneolematut. Kogemused on ülemaailmsed ja olemas ka rahvusvaheliste haridusuuringute (nagu PISA) läbiviimisel. Seda kavatsetakse kasutada Euroopa Liidu keelepädevuse uuringu SurveyLang koostamisel ja läbiviimisel 2011. aastal. Vanemad arvutipõhised testimissüsteemid põhinevad valikvastustega küsimustel, mida saab algusest lõpuni automaatselt töödelda. Uuemad süsteemid võimaldavad ka avatud küsimuste kasutamist, kuid siis tuleb hindamisel kasutada eksperte, kes teevad seda käsitsi.

Üks testide läbiviimise viis on kohanev arvutitest (i.k. computer-adaptive testing (CAT)). Testimine kohandub testitava võimekuse tasemega. Tulenevalt sellest, mida saab õpilase kohta teada juba vastatud küsimustest, suureneb ka täpsus. CAT-tüüpi eksami arendamine on keerulisem, sest ülesandeid läheb vaja väga palju.

Mis on e-testimises head, mis halba?

Arvutipõhisel testimisel on kogutud nii positiivset kui ka negatiivset. Süsteem eeldab suuri investeringuid, probleeme on olnud tarkvara ühilduvuse ja interneti kiirusega, eksamisooritaja klaviatuuri kasutamise vilumusega, suulist kõnet on raske hinnata, uus meetod vajab aega harjumiseks.

Positiivsetena nimetatakse järgmisi asjaolusid:

- võimalik kasutada interaktiivseid küsimusi;
- saab kasutada uusi testimise põhimõtteid;
- suurendab õpimotivatsiooni (eriti poistel);
- võimalik anda eksaminandidele kasutamiseks lisavahendeid;
- kiireneb hindamine ja tulemuste statistiline töötlemine;
- vähenevad hindamisvead;
- vähenevad andmetöötluskulud;
- pole vaja paberit ei testimaterjali väljajagamisel ega kokkukogumisel.

TEISTE RIIKIDE E-KOGEMUSED

• Uus-Meremaal on e-ülesannete pankadega tegeldud üle kümne aasta, ülesanded on mõeldud eelkõige klassis õpilaste lugemis-, arvutamise- ja kirjutamisoskuse kontrollimiseks. Pakutava materjali allusid on riiklikus õppekavas kirjeldatud saavutusastemed.

• Britid kasutavad e-testimist üsna palju, näiteks on võimalik see 3. klassis matemaatikas. Eelkõige on see diagnoosist, et kindlaks määrata, kus ollakse ja kuidas paremini edasi minna.

• Taanis kasutatakse elektroonilisi eksameid õpetajate abivahendina õpilaste edenemise mõõtmiseks, haridussüsteemi efektiivsust eraldi ei hinnata.

• USA-l on elektrooniliste testide kasutamises pikemaajalised kogemused. Kuna viimasel ajal on tõdetud, et internet võib tulemuste usaldusväärsust mõjutada, siis on välja töötatud testimissüsteem ilma internetita personaalarvutitele.

• Austraalias on e-eksamid õpetaja tööriistaks sisehindamisel, ehkki tulemusi võib usaldada ka väljapoole, sest on väga palju vaeva nähtud õpetajate hindamisoskuse ühtlustamisega. Austraallased ei pea tulemuste mõningast võrreldavuse ähmastumist sedavõrd suureks õnnetuseks võrreldes sellega, kui võrd mitmekesisemaks testimine muutub. Test peab olema CD pealt käivitav ja tulemused peab saama talletada mälu pulgale.

• Luksemburgis on üks kasutatavatest meetoditest arvutipõhine test nn platvormiga (computer-based with platform - PF). Ülesandeid koostatakse spetsiaalsete programmidega, mis võimaldavad need valmis teha lõpliku elektroonilisel kujul ning selles keskkonnas neid ka testitakse ja saadetakse õpilastele vastamiseks. Nõuab osalist jaoks intensiivset koolitust ja suurt algset arendust, et süsteem tööle rakendada. Ülesandeid saab taaskasutada.

Programm õpetajatele ja koolijuhtidele

Foto: Rein Sikk

ESF-I PROGRAMM
„ÜLDHARIDUSE PEDAGOOGIDE KVALIFIKATSIOONI TÕSTMINE 2008–2014”

Üks viiest ekamikeskuse koordineeritavast programmist on mõeldud ka just nimelt neile, kes teevad ülejäänud nelja abil oma igapäevast tööd – ehk siis õpetajatele. Eestis on üha rohkem eri kultuuritausta ja emakeelega õppijaid ning õpetajalt oodatakse senisest mitmekesisemat kompetentsust ja koostöövalmidust.

Programmi sihtgrupp on koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide ja gümnaasiumide õpetajad, kutsehariduses üldhariduslikke ainet õpetajad, kutsetaotlejad, logopeedid, koolipsühholoogid, haiglaõpetajad, haridusasutuste juhid. Samuti õppeasutuste pidajad, maakondade ja kohalike omavalitsuste haridusspetsialistid, erialaliidud jt. Programmi eesmärk on luua üldharidussüsteemi pedagoogidele kogu karjääri vältel professionaalseks arenguks ja kvaliteetseks kutsealaseks tegevuseks vajalikud tingimused.

Pedagoogide täiendusõppe arendamise eelduseks on põhjalike arendamisküsimuste alus- ja rakendusüraugute korraldamine, et hinnata õpetaja ettevalmistuse kvaliteeti. Sellega motiveeritakse koolituste

Õpetajate täienduskoolitus

pakkujaid, et nende kavad vastaksid üha rohkem õpetajate vajadustele. Pedagoogidel ja haridusasutustel on tulevikus lihtsam koolituspakkumiste hulgast leida üles just selline, mis toetab nende vajadusi.

Üheks tegevussuunaks on haridusasutuste juhtide kompetentsusmudeli arendamine ja kasutusele võtmine. Tegevuskava näeb ette ka pedagoogide koostöövõrgustike arendamist. Programmi teavitusrüüritus on kavandatud kevadesse.

Kontakt: Keiu Tamm,
programmijuht, tel: 735 0711,
e-post: keiu.tamm@ekk.edu.ee

KOMMENTAAR:

ENE KÄPP,
TLÜ täiendõppekeskuse juhataja:
„Haridustöötajate koolitusturu nõrkadeks külgedeks on sihtgrupi piiratus ja suhteline püsivus. Täiendõppesüsteemi arengut toetava programmi elluviimise tulemusena peaksid vabaturumajanduse printsiibi kõrval rakenduma ka teatavad kontrolli tagavad ja juhuslikkust välistavad printsiibid, mis võimaldaksid saada ülevaadet toimuvast: koolitustajad, koolituse pakkujatest, pakumiste kvaliteedist ja haridus-

töötajate koolituseks riigieelarvest sihtotstarbelisena eraldatavate vahendite tegelikust kasutamisest.”

MIHKEL REBANE,
Kiili gümnaasiumi direktor:

„Haridusasutuse juhi kompetentsimudeli arendamine ja kasutuselevõtt on kindlasti väga oluline teema. Ühiskonna ootused kasvavad ja komplitseeruvad, tippjuhtide enesearendamist toetades toetame organisatsioonide arengut tervikuna. Koolijuhile annab kompetentsumudel raamistikku ja mõtestatuse enesehindamiseks oma isikliku arengu kavandamiseks. Teisalt peab tööandjal või mõnel teisel kõrgemal seisval organil olema selleks, et koolijuhi tööd ja tulemusi adekvaatselt hinnata, mingi kokkulepitud raamistik.”

EVE EISENSCHMIDT,
TLÜ Haapsalu kolledži direktor:

„Õpetajakond on väga mitmekihiline ja sestap tuleb leida ja rakendada ka väga erinevaid koostöövorme ja -võrgustikke. Kõige levinum on erialane koostöö, siiani toimivad aineseksioonid maakondades. Koostöövõrgustikel on ka teraapiiline, nõustav roll, õpetajad korraldavad ühiselt õpilaste üritusi ja endale koolitusi. Tehnoloogiaajastul võib koostööks kasutada eri meetodeid. Valminud on õpetaja e-portfoolio. Seda saab kõnealuse programmi raames edasi arendada ja kasutajaid koolitada.”